

Az integratív elnök

Áder János 100 napja

Fotó: mti

Összefoglaló

A május 2-án köztársasági elnökké választott Áder Jánost a klasszikus államfői szerepben láthattuk a május 10-i beiktatása óta eltelt száz napban.¹ A Fidesz jelöltjeként, első körben kétharmados többséggel megválasztott 5. köztársasági elnökünk a tipikus államfői témák kapcsán jelent meg a napirenden és a hagyományos elnöki feladatokat látta el: határon túliak képviselete, kisebbségek védelme, a jövő nemzedéke iránti felelősségvállalás, törvények felülvizsgálata. Ezen feladatok ellátása érdekében az államfő számára rendelkezésre álló eszközök széles körét használta Áder János. Többek között nyilatkozatot adott ki a nemzeti összetartozás napja alkalmából, nyílt levelet írt a Schweitzer Józsefet ért inzultust követően, és meg is látogatta a nyugalmazott országos főrabbit, ötpárti találkozót kezdeményezett a fenntartható fejlődés jegyében rendezett Rio+20 konferencia kapcsán, és öt alkalommal élt a politikai vétő eszközével.²

Áder János minden elődje elnökségéből integrált egy-egy olyan jellemzőt, amely meghatározta az államfők tevékenységét, és amelyet pozitívként szoktak kiemelni az adott elnöki ciklusból. Így Áder János ötvözte Göncz Árpád emberközeli karakterét Mádl Ferenc szigorú jogászi énjével, valamint Sólyom László elkötelezett környezetvédő egyéniségét Schmitt Pál diplomata imázsával. Az elődök tisztelete már megválasztása után elmondott beszédében is megjelent, amelyben idézte a korábbi államfők szavait,³ majd ennek szellemében igyekezett végezni államfői tevékenységét. Az elmúlt száz napban kirajzolódó irány alapján elmondható, hogy Áder János integratív személyisége révén képes lehet ötéves mandátuma alatt a nemzet egységét megjeleníteni, miközben elnöksége bőven merít az elődök tapasztalatából, munkásságából.

A „plebejus” elnök – Göncz Árpád nyomában

Az évek során a közvéleményben kialakult egy határozott kép a volt államfőről. Ez alapján Göncz Árpád „mindenki Árpai bácsija”, a nagypapa figura, „a nép közül való egyszerű ember”, aki nem úgy politizál, mint a politikus, hanem, mint az író. Göncz Árpád mindig hangsúlyozta a közvetlenség fontosságát: „A levelezés nagyon fontos számomra. Egyáltalán nem szakadt meg a kapcsolat az emberekkel, és ezek a levelek nagyon jó társadalmi kontrollt jelentenek.”⁴ Ezen kívül hivatali működése első éveiben Göncz Árpád több, életrajzi elemeket tartalmazó interjút adott a Magyar Rádióknak. Nem állt távol tőle tehát a kisemberközpontú gondolkodás, vagy az úgynevezett „plebejus mentalitás”.

Ez a fajta közvetlenségre való törekvés Áder János első száz napja alatt is megjelent. A jelenlegi államfő első megnyilvánulásai azt mutatták, hogy helyesen mérte fel a pozíció súlyát és a nemzet egészének érdekét kívánja megjeleníteni tevékenysége során, miközben igyekszik megőrizni a közvetlen kapcsolatot az emberekkel. A visszafogott, olykor kimért politikusnak tartott Ádertől talán többen szürkébb (és pártpolitikusabb) szónoklatokra, szereplésekre számítottak, ám egy konszenzusteremtő, és karakteres államfőt láthattunk az elmúlt száz napban. Áder János a Tolna megyei Belecskában tett látogatása is meglepetést kelthetett, amikor kapát ragadott a köztársasági elnök, ezzel is kidomborítva az emberközeli államfő képét. Ugyancsak szimpatikus lehetett sokak számára, amikor az államfő a londoni olimpián végigszurkolt a kézilabda-válogatott és a női vízilabda-válogatott elődöntőit.⁵

A jogász államfő – Mádl Ferencet követve

Áder János személyében – a közigazdász végzettségű, olimpikon Schmitt Pál után – ismét jogász végzettségű elnök költözött a Sándor-palotába. Jogvégzett emberként Áder János szakmai hitelét is kockáztatná, ha nem járna el körültekintően például a törvények aláírásakor. Ehhez híven az államfő igen gyorsan jelezte, komolyan veszi feladatát és az első száz nap alatt már 5 törvényt küldött vissza az Országgyűlésnek.⁶ Az alkotmányossági vétó eszközével azonban még nem élt Áder János, ahogy tartalmi kifogásai sem voltak a visszaküldött törvények kapcsán.⁷ Elsőként a módosított médiatörvényt küldte vissza a parlamentnek arra hivatkozva, hogy a zárószavazás előtti, utolsó pillanatban történő érdemi módosítást az országgyűlési törvény nem engedélyezi. Vétójával erre a jogbiztonságot, a jogalkotás áttekinthetőségét veszélyeztető gyakorlatra kívánta felhívni a figyelmet, ami a törvényhozás eddigi gyors tempóját nézve különösen indokolt lépés.

A törvények alapos felülvizsgálatával hívta fel magára a figyelmet annak idején Mádl Ferenc is, akinek más téren komolyabb összeütközése nem akadt az éppen aktuális kormánytöbbséggel. Mádl Ferenc nem is úgy jelent meg az emberek szemében, mint politikus, ő inkább akadémikus-elnök, tudós, professzor volt. Mádl Ferenc a következőket mondta egy interjúban: „Egész életformám a tanaré, nem pedig a politikusé volt.”⁸ Mádl Ferenc nagy jelentőséget tulajdonított a vétőjognak, ami adódhatott jogtudós alkatából. A szintén jobboldali kormánytöbbség jelöltjeként államfővé választott Mádl a politikai konfliktusokat kerülő, reprezentatív feladatokat ellátó, alkotmányosság felett örökös elnökként működött. Mádl Ferenc összesen 13 esetben küldött törvényt felülvizsgálatra az Alkotmánybírósághoz, míg hatszor élt a politikai vétő eszközével.

A „zöld” elnök – A sólyomi úton

A környezetvédelem ügye iránti elkötelezettség Sólyom László után Áder János elnökségében is fontos helyet foglal el. Sólyom László esetében már köztársasági elnökké választásában is nagy szerepe volt „zöld” mivoltának,⁹ majd korábbi munkásságához híven államfőként is fontos feladatának tekintette a zöld témák képviselőt. Az ökológiai problémák ügye a hagyományos (párt)politikai szempontok fölött áll, így annak képviselője tökéletesen illeszkedik az államfők által vállalt szerephez. Sólyom László gyakorta jelent meg ökológiai konferenciákon, környezetvédelemmel kapcsolatos eseményeken (kirándulás a Zengőn), nevéhez fűződik a zöld elnökök hálózatának létrehozása.

Áder János szakterülete EP-képviselőként a környezetvédelem volt. Európai parlamenti munkáját a magyar szempontból fontos környezetvédelmi ügyekben és a kurrens nemzetközi politikai témának számító klímavédelem terén egyaránt jelentős szakmai és politikai eredmények kísérték. Legnagyobb szakpolitikai sikere kétségkívül a cianidos bányászati technológia uniós szintű betiltásáról elfogadott határozat volt.¹⁰ Később köztársasági elnökként is többször hangsúlyozta a természeti értékek védelmének fontosságát. A fenntartható fejlődéshez szükséges nemzeti konszenzus érdekében Áder János ötpárti tanácskozásra hívta a frakcióvezetőket a Rio+20 konferencia előtt, ahol beszédet mondott.

A diplomata államfő – Schmitt Pál után

Idő előtt távozó elődjével kézenfekvő módon Fideszes pártpolitikus múltja köti össze Áder Jánost, ám államfői tevékenységüket nézve ez a karrierút inkább csak Schmitt Pál másfél éves elnökségét határozta meg jelentősen. Viszont Schmitt Pál sportdip-

lomata múltja, illetve mindkettejük európai parlamenti tapasztalata hozzájárult ahhoz, hogy elnökként kamatoztassák diplomáciai jártasságukat. Az államfő szimbolikus/reprezentatív funkciójához hozzátartozik, hogy képviseli a magyar államot külföldön, illetve fogadja a külföldi diplomatákat, és legtöbbször ebben a szerepben jelennek meg az elnökök.

Schmitt Pál jelölti beszédében meg is jelent a „diplomata” elnöki karakter célkitűzése: „Magyarország diplomáciai súlyának növelését, mint az ország első számú nagykövete meghatározó feladatnak tekintem”.¹¹ A külpolitika irányítása, alakítása természetesen a kormány feladata, az elnöknek maradnak a protokolláris események, találkozók. Ezek bár kevésbé figyelemfelkeltő történések, jelentőségük nem elhanyagolható, és fontos részei az államfő feladatainak. Schmitt Pál diplomáciai tevékenysége háttérbe szorult a plágium-botrány és a lemondás miatt, Áder János számára azonban megvan a lehetőség arra, hogy elősegítse hazánk nemzetközi kapcsolatait és hozzájáruljon az ország külföldi megítélésének javulásához. Az elmúlt száz nap során Áder János tárgyalt osztrák kollégájával Bécsben, látogatást tett Izraelben, és uniós vezetőkkel találkozott Brüsszelben.¹²

¹ 2012. május 10-i államfői beiktatásához képest augusztus 18-án telt le az első száz nap.

² www.keh.hu

³ <http://www.keh.hu/index.php?submenu=articles&cat=36&mcat=4&details=1&id=1516&pnr=3>

⁴ László György – Wisinger István (szerk.) (1994): Beszélgetések az elnökkel. Budapest, Pesti Szalon Könyvkiadó, 102. old.

⁵ http://hvg.hu/itthon/20120813_politikusok_az_olimpian

⁶ <http://www.parlament.hu/fotitkar/tvalk/megfontol.htm>

⁷ Mindegyik esetben az elfogadás módja, technikai okok miatt küldte vissza a törvényeket, de tartalmi kifogásai nem voltak. A kisajátításról szóló törvény módosítását és a járási rendszer kialakításával összefüggő törvénycsomagot az államfő szerint az Országgyűlés a Házsabályba ütköző módon fogadta el, a sportcélú ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló jogszabályban és a deregulációs törvényben pedig olyan koherencia-zavart észlelt, amelyet csak azok újbóli megtárgyalásával lehet orvosolni.

⁸ Népszabadság 2000. augusztus 12. in A Köztársasági Elnöki Hivatal évkönyve 2000-2001. 240. old.

⁹ 2005. februárjában a Védegylet Sólyom For President munkacsoportja kampányt indított annak érdekében, hogy Sólyom László legyen a következő köztársasági elnök. Június 7-én a parlamenti képviselők döntése alapján a Védegylet volt tagja lett a Magyar Köztársaság új elnöke, igaz, nem annyira a Védegylet akciója, mint inkább az államfőválasztás körül kialakult koalíciós patthelyzet jóvoltából. A koalíciós viták miatt ugyanis nem az MSZP által jelölt Szili Katalin, hanem a Védegylet kezdeményezése után az ellenzék támogatottjává lett Sólyom László nyert a parlamenti választás harmadik fordulójában. A Védegylet mindezek ellenére egyértelműen saját sikereként értékelte a civil gyökerekkel rendelkező, a környezetvédelem ügye iránt elkötelezett Sólyom államfővé válását. A szervezet számára valóban komoly ismertséget hozott az ügy, és az új köztársasági elnök neve összekapcsolódott a Védegyletével.

¹⁰ <http://nezopontintezet.hu/aktualis/a-magyar-ep-kepviselok-rangsora/>

¹¹ „Indokoltnak tartom, hogy az elnök vállaljon aktív szerepet a külpolitikában. Az új elnöknek új energiákat kell vinnie a világ magyarságának. Az állampolgársági törvény módosítása, valamint a nemzet összetartozásáról szóló tanúságtétel elfogadása új lehetőséget kínál arra, hogy az elnök egybefogja a világ magyarságát,

ösztönözze őket az anyaországhoz fűződő érzelmi és jogviszony megerősítésére. Magyarország diplomáciai súlyának növelését, mint az ország első számú nagykövete meghatározó feladatnak tekintem.” (Schmitt Pál jelölti beszéde a parlamentben, 2010.06.29.)

¹² A Magyarországnak járó kohéziós támogatás értékének megőrzését szorgalmazta Áder János 2012. június 25-én Brüsszelben. A köztársasági elnök az Európai Uniónál tett munkalátogatása során José Manuel Barrosoval, az Európai Bizottság, valamint Herman Van Rompuyjel, az Európai Tanács elnökével találkozott.